

so res mogli Slovenci iti iz mest v bolj zapuščene kraje; to se tudi kaže iz slovenskih imen vasi po že imenovanih krajih.

Staro-beneški Istrijani pravijo tem Slovencom „Kraljevci“. Lahki v Buzetu, Pičnu in Labinu pravijo Slovencom na zahodni strani Učke „Imperiali“, to je, „sudditi dell' Imperatore“, in ravno tako so nekdanji Šavrine imenovali primorski Lahki od Tersta do Kopra, „sudditi dei Sovrani“, — „Sovrani“ sedaj popačeno „Šavrini“. Šavrini so tedaj „podložni cesarski“, ne pa, kakor nekateri mislijo, od Save doma. — Da so Šavrini Krašovci, kaže njih močni ali krepki život in njih nošnja; tudi njih slovensko narečje je bolj krašovskemu kakor posavskemu podobno.

Fr. Vidmar.

Se nekaj od Vodnika.

Ko so bili Mihael baron Brigido vikšji škof in knez ljubljanske škofije, se zgodí, da enkrat *) na veliki četrtek v žagradu šenklaške stolne cerkve se zberó po navadi duhovniki, da bi stregli vikšjemu pastirju pri posvečevanju svetega olja. Dvanajst jih je kakor mašniki in dvakrat po sedem kakor dijakoni obojnega reda oblečenih. Med mašniki je tudi naš Vodnik. Ko tó stojijo in knezo-škofa pričakujejo, se približa Vodnik nekemu mašniku ter mu šalno požuga djaje: „Ti danes le dobro pazi, da je ne zabrusiš pri pozdravljanji svete križme: „Ave sancta ***) Chrisma!“ — Nagovorjeni mašnik in drugi okolistoječi se čez to besedo slavnega pevca posmejjajo. Kar zvonovi zapojó in po dva in dva skupaj vikšega škofa sprejeti grejo. — Sveto opravilo se začne, pride pozdravljenje svete križme. Že nekoliko mašnikov jo spodobno pozdravi. Zdaj pride versta na Vodnika in čuj čudo! Vodnik, učeni latinec, zapoje „Ave sancta Chrisma!“ Vsi se zavzamejo, ker tudi vikšji škof se nekoliko pomuzajo, Vodnik pa, spomnivši se svoje pomote, ko zid obledi in se za ušesom popraska. — Ko po dokončanem svetem opravilu zopet v žagrad pridejo, jih velika množica nad ubozega Vodnika plane rekoč: „Tine! Tine! ti si jo pa danes šembrano slabo zakročil: „Al pesnik jih vale overne in pravi;

„Nam stari prigovor resnico pové:
Kdor mlati po družim, ostane sam cep,
Bil sem jez danes cep; — Bog pa že vé,
Kteri lesici da stopi na rep“.

Kratkočasno berilo.

Atala.

Spisal Chateaubriand. Poslovenil po originalu Mih. Verne.

(Dalje).

Komaj izreče te besede, me neka čeznaravna moč prisili, se na kolena vreči in glavo k podnožju Ataline postelje nasloniti. Duhovni odpré nek skriven kraj, v katerem je bila zlata, s svilnim ogrinjalom zagernjena posoda zaperta; na to poklekne in iskreno moli. Bilo je kakor da bi se jama na enkrat razsvetlila; slišale so se v zraku besede angeljev in harf nebeških, in ko puščavnik sveto posodo iz tabernakeljna vzame, se mi zdi, kakor da bi vidil Boga samega s hriba priti.

Duhovni odpré kupo (kelih), vzame med svoja dva persta hostijo belo ko sneg, stopi k Atali in govori skrivnostne besede. Svetnica ima oči proti nebu povzdignjene in je vsa zamaknjena. Zdi se kakor da bi bile vse njene bolečine prenehale; vse njeno življenje se zbere na njene usta; njene ustnice se odpirajo in iščejo spošтовaje Boga skritega v skrivnostnem kruhu. — Poslednjič pomoči starček božji nekoliko pavole v posvečeno olje, pomazili ž njo Ataline

sence, gleda en hip umirajoče dekle, — kar mu uidejo te veličastne besede: „Vzdigni se, duša kristjanska, pojdi k Stvarniku svojemu!“ Tó povzdignem svojo pobito glavo, gledam posodo s svetim oljem, ter zaupijem: „Oče moj, ali bo ta lek Atali življenje ohranil?“ — „Da, sin moj — večno življenje“ odgovori starček in se mi verže v naročje. Atale pa — ni bilo več.

Tó je Šaktas, odkar je svojo pripoved začel, vdrugeč prisiljen prenehati. Solze ga zalivajo in njegovemu glasu uhajajo le pretergane besede. Slepí sašemc razgerne svoje persi in izleče iz neder svojih Atalini križec. „Lej jo tó poročnino nesreče!“ zaupije. O Renat, o sin moj, ti jo vidiš, jez pa je ne vidim več! . . . Povej mi, al se ni v toliko letih zlato nič pokvarilo? Al ne vidiš na njem sledú mojih solz? Al bi mogel spoznati, kje se ga je svetnica z ustmi dotikala? . . . In kako? Šaktas ni še kristjan? Kteri prazni deržavini uzroki so ga deržali doslej v zmotah dedov njegovih? . . . Nak! dalje nočem odlašati. Zemlja mi upije: „Al veš, kdaj se boš v grob pogreznil? in kaj čakaš, da vere Božje ne sprejmeš?“ . . . O zemlja, ne boš me več dolgo čakala: kakor hitro bo kakošen duhoven to tuge sivo glavo s posvečeno vodo pomladil, se bom, kakor se nadjam, z Atalo spet združil. . . . Pa naj doveršim pripoved svojo.

Pogreb.

Ne bom ti popisoval, o Renat, obupa, ki se serca mojega loti, ko Atala zadoji zdihljej izdahne. Treba bi mi bilo več ognja, ko mi ga še ostane; treba bi bilo, da bi se mogle moje zaperte oči soncu spet odpreti, prašati ga po številu solz, ki so jih v njegovi svetlobi prelile. Da, prej bo nehal mesec, ki sedaj nad glavami našimi sveti, kentukiške samote razsvetljevati; da! prej bo prenehala reka, ki sedaj piroge naše nosi — svoj tek, ko jez po Atali solze točiti! Dva cela dni sem neobčutljiv pri puščavnikovih govorih. Verli mož skuša mojo žalost utolažiti; pri tem pa se ne služi praznih posvetnih tolažb; dovolj mu je, da mi pravi: „Sin moj, volja Božja je“, in me stisne na serce svoje. Nikdar bi ne bil verjel, da je v teh kratkih besedah udanega kristjana toliko tolažbe, ko bi ne bil tega sam skusil.

Rahločutnost, pobožnost, nespremenljiva poterpežljivost starega služabnika Božjega zmaga poslednjič termo tuge moje. Sram me je solz, ki jih zavolj mene toči. „Oče moj, mu pravim, to je preveč; strasti mladenčeve naj ne motijo dalje mirú tvojih dní. Daj mi ostanke zaročnice moje odnesti; pokopal jih bom v kakošnem kotu puščave, in če sem še k življenju obsojen, bom iskal se večne poroke, ki mi jo je Atala obljubila, vrednega storiti“.

To nenadjano povernjenje serčnosti napolni dobrotljivega starčka z živo radostjo: „O kerv Jezusa Kristusa, zaupije, kerv Gospoda mojega nebeškega, tó spoznam tvoje zasluge! Rešila boš brez dvoma tega mladenca. Bog moj, doverši delo svoje. Daj spet mir ti tužni duši, in ne pusti ji družega ko ponižen in koristen spomin njene nesreče“.

Pobožni mož mi ne dovoli trupla Lopez-ove hčere, marveč mi svetova, njegove spreobrnjenice sklicati in jo z vso kristjansko slovesnostjo pokopati; tega pa jez ne dovolim. „Atalina nesreča in njene kreposti — pravim — so bile ljudém neznane; naj se tudi njeni, z najinimi rokami skrivaj skopan grob te neznanosti udeleži“. Dogovoriva se, da bova šla naslednji dan o sončnem izhodu Atalo pod obokom naravnega mosta pred germovjem smerti pokopat. Tudi skleneva pri truplu svetnice v molitvah prenočiti.

Proti večeru preneseva njene dragocene ostanjke k nekemu predoru jame, ki proti severju gleda. Puščavnik je bil zavil Atalino truplo v nek kos evropejskega platna, ki ga je bila mati njegova spréla. Edino blago je bilo, ki ga je iz svoje domovine imel, in že dolgo ga je bil v svoj lastni pogreb namenil. — Atala leži na trati gorskega rastlinja; noge, glava, rame in deloma persi njene so od-

*) Moglo je biti to med leti 1803 in 1806, in to toliko več, ker so tudi pokojni teržaški škof Ravnikar, ki so nam to drobtinico povedali, pri tisti priči v redu mašnikov bili.

**) Namesto „sanctum Chrisma“.